

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKULA İLİŞKİN TUTUMLARININ DEVAMSIZLIK VE OKUL BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ*

Abdullah ADIGÜZEL**

Halil KARADAŞ***

Öz: Bu çalışmanın amacı, orta öğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki düzeyini ve okula ilişkin tutumlarının kişisel özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Bu araştırmanın verileri nicel yöntemlerden anket tekniği ile elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2011–2012 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesindeki 10 resmi ortaöğretim okuluna kayıtlı 10. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma grubunun seçiminde tabakalı örnekleme yöntemi tercih edilerek, her okuldaki 10. sınıf öğrencilerinin en az % 25 fazlasına ölçekler uygulanmıştır. Araştırmanın amacına dayalı olarak, yüzde, standart sapma, t-Testi, varyans (ANOVA) analizi ve Tukey-HSD gibi istatistik test teknikleri kullanılmıştır. Çalışmada veri toplamak için Adıgüzel (2012) tarafından geliştirilen ve 21 maddeden oluşan “okula ilişkin tutum ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 17 tane olumlu, 4 tane de olumsuz tutum maddesinden ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 201 erkek, 156 kız olmak üzere toplam 357 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmadaki istatistik analizler SPSS 16.0 ile yapılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, kız öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre, anlamlı düzeyde daha olumlu bulunmuştur. Öğrencilerin okula ilişkin tutumları devamsızlık durumlarına göre anlamlı farklılık göstermiştir. Devamsızlığı az olan öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının devamsızlığı fazla olanlara göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan öğrencilerin okula ilişkin tutumları, not ve okul başarı durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir.

* Bu çalışma 27–29 Eylül 2012 tarihleri arasında Abant İzzet Baysal Üniversitesinde düzenlenen 2. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretimi Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. E posta: aadgzl@gmail.com

*** Öğretmen, HÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi. E posta: halil.karadas@hotmail.com

Anahtar Sözcükler: Okul, tutum, okul başarısı, devamsızlık, öğrenci, orta öğretim.

THE LEVEL OF EFFECT OF HIGH SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS SCHOOL ON THEIR ABSENTEEISM AND SCHOOL SUCCESS

Abstract: The purpose of this study is to determine the level of effect of high school students' attitudes on their absence and school success and to find out whether the attitudes of high school students towards school change according to personal values of them or not. The data of this study is collected through survey technique from quantitative methods. The study group is consisted of 10th grade students in 10 government high schools located in Viranşehir, the town of Şanlıurfa city, in academic years of 2011-2012 spring term. In the selection of the study group, stratified sampling method was used and at least 25 percent of the students in 10th grade in each school filled the scales. Test techniques such as percent, standard deviation, t-Test, variance (ANOVA) analysis and Tukey-HSD were used. 'Attitudes towards school scale' with 21 items developed by Adıgüzel (2012) was used to collect data for this study. The scale is composed of 4 negative and 17 positive attitude items under 4 sub dimensions and was applied to 357 students: 201 boys, 156 girls. SPSS 16.0 was used for the statistical analysis. According to results obtained through this study, female students' attitudes towards school are found to be significantly more positive than male students. Students' attitudes towards school show significant difference compared to their absence levels. Students with lower level of absenteeism are found to have more positive attitudes to school compared to students with more level of absenteeism. However, students' attitudes towards school do not show any significant difference compared to their marks and school success level.

Keywords: School, attitude, school success, absenteeism, students, high school

GİRİŞ

Birey toplumsal bir varlık olmasının doğal sonucu olarak içinde yaşadığı çevreyle sürekli etkileşim içindedir. Bu etkileşim onun tüm davranışlarına yansımaktadır. Bu bağlamda insan yaşamının önemli bir bölümünün geçtiği “okul” kurumunun öğrenciler tarafından nasıl algılandığı önemlidir (Çalık, 2008). Öğrencinin okula karşı olumlu tutumlar beslemesi ve okula devamının sağlanması için gerekli etkinliklerin yapılması önemlidir (Özbaş, 2010). Tutum, bir nesneye ilişkin *duygu*, *düşünce* ve davranışlardan oluşmaktadır. Ancak, bu boyutlar birbirlerinden bağımsız değildir. Bir nesneye yönelik olumlu tutumu olan birey, bu nesneye karşı olumlu davranmaya, ona yaklaşmaya, yakınlık göstermeye, onu desteklemeye, yardım etmeye eğilimli olacaktır. Bir nesneye yönelik tutumu olumsuz olan birey ise, bu nesneye ilgisiz kalma veya ondan uzaklaşma, eleştirme, hatta ona zarar verme eğilimi gösterecektir (Uzun ve Sağlam, 2006). Tutumlar, insan davranışlarının en önemli tayin edicilerinden biridir (Kan ve Akbaş, 2005). Tutumlar, bizim objelere, fikirlere ve gruplara karşı kabul yada ret meyillerimizi, onların lehinde ve aleyhinde hislerimizi gösterir. Tutumlarımızın birçoğu çevremizdeki insanlarla bir dizi etkileşimimiz neticesinde olmaktadır (Arslan, 2006).

Okula karşı olumlu tepkiler geliştiren öğrenciler, mezun olana kadar okula katılma istekliliğini ve öğrenmeye olan güdülerini sürdürebilirler (Çalık, 2008). Diğer bir ifadeyle okula bağlılık, okula ilişkin olumlu duygular beslemek, eğitim hakkında olumlu çağrışımlar hissetme, okul ortamına ait olma duygusu ve okul personeli ve diğer öğrencilerle olumlu ilişki içinde olma, okula devam etme, ders dışı sosyal etkinliklere katılma, okul çalışmalarını için fazladan zaman harcama, sınıfta ve okulda alınan kararlara katılma, kendi öğrenme amaçlarını belirleme, kendi fikrini sınıfa söyleyebilme olarak da tanımlanmaktadır (Mengi, 2011). Türkiye’de ortaöğretime yeni başlayan öğrenciler ile mezun olan öğrenciler arasında %30’luk bir fark bulunmaktadır. Bu fark, ortaöğretime yeni başlayan 100 öğrenciden 30’unun akademik başarısızlık ya da devamsızlık gibi nedenlerden dolayı sistem dışına çıktığını göstermektedir (Altinkurt, 2008). Öğrencinin okula devamsızlığının tam olarak anlaşılabilmesi için aile, sosyal çevre ve okul ortamının her yönüyle ve bir bütün olarak tanınması ve irdelenmesi gerekmektedir.

Ailelerin çocuk yetiştirme biçimi ile ailelerin sosyal ve ekonomik durumu, aile içi ilişkiler ve aile içi şiddet, gencin etiketlenmesi, gencin ve ailesinin madde bağımlılığı, gencin hayatı yaşamaya değer bulmaması ve hayata ait düşüncelerinin katılığı, okula devamsızlığı beraberinde getirmektedir (Ulusoy ve diğ. 2005). Anne-babanın ayrı olması, ailenin ekonomik durumunun yetersizliği, çocuğun eğitiminin ailesince önemsenmemesi, ailenin çocuğun okula devam edebilmesi için gerekli koşulları sağlayamaması, çocuğun okuluna zamanında hazırlanamaması olarak sıralanabilir. Öğrencinin eğitim yaşantılarına katılımını olumsuz yönde etkileyen arkadaş çevreleri, örgün eğitim sisteminden ayrı kalmış, kötü alışkanlıkları olan ve eğitime ilişkin olumlu bakış açısına sahip olmayan kişiler olarak sınıflandırılabilir. (Özbaş, 2010). İlişkilerin niteliğini belirleyen en önemli unsurlardan biri ise, bireyler arasında ya da okul içinde var olan güven ya da güvensizlik düzeyidir (Özer ve diğ. 2006). Çocuğun ailesinden sonra, zamanının önemli bir bölümünü geçirdiği yerler okullardır. Öğrencilere işe yaramayan ve zararlı davranışlardan ya da modellerden arındırılmış bir çevre sunmak okulun temel işlevlerinden biridir. Bu işlevini yerine getirebilmek amacıyla okul, çevrede var olan ama istenmeyen davranışları dışarıda tutarak, öğrencilere örnek alabilecekleri modellerden ve kazandırılmak istenen davranış kalıplarından oluşan temiz bir çevre hazırlamalıdır (Durmuş ve Gürkan, 2005).

Öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan en önemli devamsızlık nedenleri arasında yaşamakta oldukları herhangi bir hastalık, dersleriyle ilgili sınavlardan düşük not alma korkusu gibi etkenler yer almaktadır (Sarı ve Cenkseven, 2008). Olumlu okul ikliminin özellikleri olan öğretmen desteği, sınıf içi aktivitelere ve kararlara katılım, akran bağlılığı, kuralların açıklığı, sınıf ve okulun düzenliliği gibi değişkenlerin öğrenci ve öğretmenlerin akademik başarıya adanmışlığı ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Çalık ve diğ. 2009). Öğrencinin sınıf içi yaşama ilgi ve dikkatle devamının sağlanabilmesi, öğrenme yaşantılarından dışlanıp soyutlanmamasına bağlıdır. Sınıf ortamında toplumsal yaşamın anlamlı bir şekilde sürdürülebilmesi, her öğrencinin bir rol üstlenmesi ile sağlanır. Okulların çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinimsel gelişimlerine ağırlık verici etkinlik alanları açısından zenginleştirilmesi gerekir. Okul güvenliği öğrencilerin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir. Zorba öğrenciler söz ve eylemleriyle diğer öğrencileri korkutmakta, sahip olmaları gereken

özgür öğrenme haklarını ellerinden almakta, dolayısıyla diğer çocukların kendilerini okulda güvensiz hissetmelerine ve sıkça devamsızlık yapmalarına sebep olmaktadır (Çalık ve diğ. 2009). Eğitim kurumlarının yakınında bulunan internet evleri öğrencilerin ders dışı zamanlarını geçirmeyi tercih ettikleri yerler olmaktadır. Derste ya da evde olması gereken öğrencilerin internet evlerinde uzun süre kalmaları bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir (Aksüt, 2007).

Öğrencilerin okula devamını sağlayabilmek için onun okul dışına yönelimini artıracak okuldan uzaklaştırılma cezaları verme yerine, okul içinde kalmayı ve bazı haklardan mahrum edilmeye götüren cezalar verilmektedir. Ancak, bu tedbirler de öğrencinin öğrenme düzeyinin artacağı ve başarılı bir sonuç alınacağına garantisizdir. Okulu başarılı olarak tamamlamaya odaklanan programlar ise, öğrencinin okulla ve çevresi ile ilgili taleplere başarılı bir şekilde cevap vermesini, öğrenme sürecine aktif katılımını sağlayacak ilişkiler geliştirmesini ve okula bağlanmasını sağlamayı hedefleyen programlardır. Bu programlarda temel amaç önleme değil, başarının artırılmasıdır (Taylı, 2008). Öğrenci devamsızlıklarının önlenmesi için öncelikle devamsızlık nedenlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Ancak, alanyazın taraması sonucunda, Türkiye’de öğrenci devamsızlıklarını konu alan bir kaç araştırmaya ulaşılabilmektedir. Bir araştırma, öğrenci devamsızlıklarını; okul, aile, kişisel sorunlar, arkadaş grubu ve çevresi, cinsiyet boyutları altında incelemiştir (Altınkurt, 2008). Sınıf içinde geçen zamanın çeşitli etkinliklere dağılımı, zamanın ders dışı etkinliklerle harcanmaması, sıkıcılığın önlenmesi, öğrencinin zamanının çoğunu sınıfta ve okulda geçirmesinin sağlanması, devamsızlığın önlenmesi etkinliklerini kapsar. Ayrıca derslerin çeşitli etkinliklerle zenginleştirilip, daha eğlenceli geçmesiyle, öğrenciler derslere yeterince motive edilecek ve bunun sonucunda devamsızlık probleminin önemli ölçüde azalmasına olanak sağlamaktadır (Yıldırım ve Dönmez, 2008). Alan yazın verilerine göre öğrencilerin okula ilişkin tutumları ile okula başarısı ve devamsızlık yakın ilişkili olduğu görülmektedir. Bu araştırma, öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının okul başarısına ve devamsızlıklarına etki düzeyini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki düzeyini belirlemektir. Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutum düzeyleri nedir?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık durumlarına etkisi var mıdır?
3. Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının okul başarı durumlarına etkisi var mıdır?
4. Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutum düzeyleri kişisel özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırma genel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2011–2012 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesindeki 10 resmi ortaöğretim okuluna kayıtlı 10. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Okul devamsızlığın en fazla 10. sınıfta okuyan öğrenciler arasında görülmesi nedeniyle 10. sınıflar örnekleme alınmıştır. Çalışma grubunun seçiminde tabakalı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. 10 ortaöğretim okulundaki 1173 öğrenciden 363 tanesi, yani her okuldaki 10. sınıf öğrencilerinin %25'i alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere toplam 363 anket dağıtılmıştır. Toplanan anketlerden yedi tanesi yanlış doldurulduğundan değerlendirilmeye alınmamıştır. Değerlendirilmeye alınan anket sayısı 357'dir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada öğrencilerin okula ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geçerlik ve güvenilirlik çalışması Adıgüzel (2012) tarafından geliştirilen “Okula İlişkin Tutum Ölçeği (OİTÖ)” kullanılmıştır. İki bölümden oluşan ölçeğin birinci bölümünde

öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise okula ilişkin tutum ifadeleri yer almaktadır. 5’li likert tipi olan ölçek; “Sevgi” 6 madde, “Değer” 5 madde, “Uyum” 4 madde ve “Güven” 6 madde olmak üzere 4 alt boyut ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan 21 maddeden 17’si olumlu, 4’ü ise olumsuz tutum ifadelerinden oluşmaktadır. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha .860 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bu çalışmadaki iç tutarlılık anlamında kullanılan Cronbach Alpha değeri .603 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlardaki güvenilirlik katsayısı değerleri ise “Güven” alt boyutu .600, “Sevgi” alt boyutu .598, “Değer” alt boyutu .596 ve “Uyum” alt boyutu .601 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma bulgularının analizi ve değerlendirilmesinde SPSS istatistik 16,0 paket programı kullanılmıştır. Verilerinin gruplar arasında normal dağılıma uygunluğunu belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov normalite testi yapılmıştır. Elde edilen (7.35) değeri Kolmogorov-Smirnov tablo değerinden büyük olduğu için normal dağılım göstermektedir. Elde edilen veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda, öğrencilerin okula ilişkin tutumlarını belirlemek için “aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmalarına (Ss)” bakılmıştır. Öğrencilerin okula ilişkin tutumları ve devamsızlık oranları arasındaki ilişkinin; cinsiyetlerine, veli öğrenim durumuna, ailenin aylık gelirine, anne öğrenim durumuna, baba öğrenim durumuna, liseye devam etme nedenine, not ortalamasına, interneti kullanma amacına, üniversitede okumak istedikleri bölüme göre, anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için “aritmetik ortalama, standart sapma, t-Testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testlerinden” yararlanılmıştır. Analizlerde $\alpha=.05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Verilerin çözümlenmesinde öğrencilerin verdikleri yanıtların puanlarını hesaplamak amacıyla ölçekte yer alan maddelere ilişkin dereceler; tamamen katılıyorum 5, oldukça katılıyorum 4, kısmen katılıyorum 3, az katılıyorum 2 ve hiç katılmıyorum 1, olarak puanlanmıştır.

BULGULAR

Bu başlık altında, öğrencilerin güven, sevgi, değer ve uyum boyutlarında okula ilişkin tutum düzeylerini belirlemeye yönelik elde edilen verilerin istatistiksel analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerin Okula İlişkin Tutum Düzeyleri

Öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının “güven” boyutuna ilişkin olarak elde edilen veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Okula İlişkin Tutumlarının “Güven” Boyutuna İlişkin Bulgular

Güven	$\bar{x}$	Ss
1. Okulda kendimi güvende hissediyorum.	3.91	1.27
2. Okulda sorumluluk bilinci kazanıyorum.	4.12	1.19
3. Okul bana güven vermiyor.	2.22	1.52
4. Okul demek sorumsuzluk demektir.	1.81	1,40
5. Okulda haksızlık yapılıyor.	2.90	1.50
6. Okullu olmak beni güvenilir kılıyor.	4.06	1.25

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğrencilerin okula ilişkin tutum düzeyleri güven boyutunda elde edilen verilerin aritmetik ortalamaları, $\bar{x}=1.81$ - $\bar{x}=4.12$ arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta olumlu ifadeler arasında en yüksek tutum düzeyi, “okulda sorumluluk bilinci kazanıyorum” ($\bar{x} = 4.12$) ifadesi olmuştur. Bunu sırasıyla, “Okullu olmak beni güvenilir kılıyor” ($\bar{x} = 4.06$), “Okulda kendimi güvende hissediyorum” ($\bar{x} = 3.91$) ifadeleri izlemektedir. Olumsuz ifadelerde ise öğrencilerin en az katılım gösterdikleri “Okul demek sorumsuzluk demektir” ($\bar{x} = 1.81$) ifadesi olmuştur. Bunu “Okul bana güven vermiyor” ($\bar{x} = 2.22$) ve “Okulda haksızlık yapılıyor” ($\bar{x} = 2.90$) maddeleri izlemektedir. Öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının “sevgi” boyutuna ilişkin olarak elde edilen veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Okula İlişkin Tutumlarının “Sevgi” Boyutuna İlişkin Bulgular

Sevgi	$\bar{x}$	Ss
7. Okula gitmek benim için bir tutkudur.	3.90	1.53
8. Okul benim için cazibeli bir yer değildir.	2.44	1.51
9. Okula gitmek için her türlü fedakârlığa katlanabilirim.	4.22	1.13
10. Okulda olmayı çok seviyorum.	4.14	1.27
11. Okuldan nefret ediyorum	1.63	1.18
12. Okulda kültürel farklılıklara saygı gösteriliyor.	3.63	1.38

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin okula ilişkin tutum düzeyleri güven boyutunda elde edilen verilerin aritmetik ortalamaları, $\bar{x}=1.63$ - $\bar{x}=4.22$ arasında

değiştirdiği görülmektedir. Bu boyutta olumlu ifadeler arasında en yüksek tutum düzeyi, “Okula gitmek için her türlü fedakârlığa katlanabilirim” $\bar{x}$ 4.22 ifadesi alırken, bunu “Okulda olmayı çok seviyorum $\bar{x}$ = 4.14), “ Okula gitmek benim için bir tutkudur” $\bar{x}$ = 3.90 ve “Okulda kültürel farklılıklara saygı gösteriliyor” $\bar{x}$ = 3.63) ifadeleri izlemektedir. Olumsuz ifadelerde ise öğrencilerin en az katılım gösterdikleri “Okuldan nefret ediyorum” $\bar{x}$ = 1.63 ve “Okul benim için cazibeli bir yer değildir” $\bar{x}$ = 2.44 ifadeleri olmuştur. Öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının “değer” boyutuna ilişkin olarak elde edilen veriler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Okula İlişkin Tutumlarının “Değer” Boyutuna İlişkin Bulgular

Değer	$\bar{x}$	Ss
13. Okulun, toplumsal değerleri nesilden nesile aktardığına inanıyorum.	3.99	1.19
14. Okul önemli bir toplumsal değerdir.	4.26	1.21
15. Okullu olmak bana saygınlık kazandırıyor.	4.41	1.01
16. Okulsuz bir toplum düşünemiyorum.	4.12	1.32
17. Okul toplumsal değerleri yozlaştırıyor.	2.56	1.47
Toplam	3.87	.68

Tablo 3’te görüldüğü gibi öğrencilerin okula ilişkin tutum düzeyleri değer boyutunda elde edilen verilerin aritmetik ortalamaları, $\bar{x}$ =2.59- $\bar{x}$ =4.41 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta olumlu ifadeler arasında en yüksek tutum düzeyi, “Okullu olmak bana saygınlık kazandırıyor” $\bar{x}$ 4.41 ifadesi alırken, bunu “Okulda olmayı çok seviyorum $\bar{x}$ = 4.14), “Okul önemli bir toplumsal değerdir” $\bar{x}$ = 4.26, “Okulsuz bir toplum düşünemiyorum” $\bar{x}$ = 4.12 ve “Okulun, toplumsal değerleri nesilden nesile aktardığına inanıyorum” $\bar{x}$ = 3.99 ifadeleri izlemektedir. Olumsuz ifadelerde ise öğrencilerin en az katılım gösterdikleri “Okul toplumsal değerleri yozlaştırıyor” $\bar{x}$ = 2.56 ifadesi olmuştur. Öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının “uyum” boyutuna ilişkin olarak elde edilen veriler Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Okula İlişkin Tutumlarının “Uyum” Boyutuna İlişkin Bulgular

Uyum	$\bar{x}$	Ss
18. Okulda hiç sıkılmıyorum.	3.50	1.33
19. Okulda kendimi huzurlu hissediyorum.	3.75	1.34
20. Okul eğlenceli bir yerdir.	3.49	1.43
21. Okul sıkıcı bir yerdir.	1.83	1.26
Toplam	3.15	.74

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğrencilerin okula ilişkin tutum düzeyleri uyum boyutunda elde edilen verilerin aritmetik ortalamaları, $\bar{x}=1.83$ - $\bar{x}=3.75$ arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta olumlu ifadeler arasında en yüksek tutum düzeyi, “Okulda kendimi huzurlu hissediyorum” $\bar{x}=3.75$ ifadesi alırken, bunu “Okulda hiç sıkılmıyorum $\bar{x}=3.50$) ve “Okul eğlenceli bir yerdir” $\bar{x}=3.49$ ifadeleri izlemektedir. Olumsuz ifadelerde ise öğrencilerin en az katılım gösterdikleri “Okul sıkıcı bir yerdir” $\bar{x}=1.83$ ifadesi olmuştur.

Öğrencilerinin Okula İlişkin Tutum Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğine ilişkin veriler bu başlık altında yer almaktadır. Öğrencilerin üniversitede okumak istedikleri bölümlere ilişkin elde edilen veriler Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Üniversitede Okumak İstedikleri Bölüme İlişkin ANOVA Sonuçları

Bölüm	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Öğretmenlik	110	3.45	.40						
Tıp	58	3.39	.42						
Eczacılık	21	3.41	.29	Grup içi	2.346	8	.261		
Hemşirelik	15	3.26	.25						
Hukuk	70	3.35	.45	Gruplar arası	68.265	347		1.325	.222
İktisat ve İşletme	18	3.44	.47						
Mühendislik	37	3.21	.55						
Psikoloji	13	3.52	.26	Toplam	70.611	356	.197		
Polis Akademisi	15	3.30	.68						
Total	357	3.38	.44						

Tablo 5’de görüldüğü gibi ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin yükseköğretime devam etmek istedikleri bölüm içerisinde en büyük payı öğretmenlik bölümleri alırken, ikinci sırada Hukuk, üçüncü ve dördüncü sırada ise sırasıyla Tıp ve Eczacılık fakülteleri yer almaktadır. En az tercih edilen bölümler hemşirelik ve polisliktir. Öğrencilerin üniversitede okumak istedikleri bölümün, onların okula ilişkin tutumlarına etkisi olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizine göre hesaplanan $f(1.325)$ değeri f tablo değerinden küçük çıktığı .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır [$f(347)=.222$, $P>.05$]. Buna göre öğrencilerin okumak istedikleri bölümün, öğrencilerin okula

ilişkin tutumlarına etki etmediği söylenebilir. Öğrencilerin aylık gelirlerinin okul tutumlarına etkisine ilişkin elde edilen veriler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Ailelerin Aylık Gelirlerine İlişkin ANOVA Sonuçları

Aylık Gelir	Kişi sayısı	$\bar{X}$	Ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
350-700	150	3.37	.46	Grup içi	.668	4			
750-1000	96	3.40	.44						
1050-1500	66	3.43	.43	Gruplar arası	69.943	352	.167 .199	.840	.501
1550-2000	32	3.33	.36						
2000 +	13	3.21	.53	Toplam	70.611	356			
Total	357	3.38	.44						

Tablo 6’da görüldüğü üzere öğrencilerin okula ilişkin tutum düzeyleri ile ailenin aylık geliri arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Test sonucunda elde edilen $f(.840)$ değeri, f tablo değerinden küçük olduğu için .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır [$f(352)=.501, P>.05$]. Buna göre ailenin aylık gelirinin, öğrencilerin okula ilişkin tutumları etki eden bir faktör olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarının onların okul tutumlarına etkisine ilişkin elde edilen veriler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Anne ve Baba Öğrenim Durumlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Anne ve baba öğrenim durumu	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	
Anne	İlköğretim	105	3.42	.41	Grup içi	.864	3			
	Lise	19	3.34	.37						
	Üniversite	7	3.08	.30	Gruplar arası	69.746	353	.288 .198	1.458	.226
	Okumamış	226	3.37	.46						
	Total	357	3.38	.44	Toplam	70.611	356			
Baba	İlköğretim	206	3.40	.42	Grup içi	.358	3			
	Lise	52	3.38	.42						
	Üniversite	21	3.27	.43	Gruplar arası	70.252	353	.119 .199	.600	.615
	Okumamış	78	3.36	.50						
	Total	357	3.38	.44	Toplam	70.611	356			

Tablo 7’ye göre anne ve babanın öğrenim durumunun öğrencilerin okula ilişkin tutumlarına etki edip etmediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Test sonucunda elde edilen anne $f(1.458)$ ve baba $f(.600)$ değerleri, f tablo değerlerinden küçük olduğu için .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Buna göre anne ve baba öğrenim durumları öğrencilerin okula ilişkin tutumları öğrencilerin okula ilişkin

tutumlarını etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin devamsızlık durumlarının okul tutumlarına etkisine ilişkin elde edilen veriler Tablo 8’de verilmiştir

Tablo 8. Öğrencilerin Devamsızlık Durumuna İlişkin ANOVA Sonuçları

Devamsızlık Aralığı	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Fark
1. 0-5	192	3.46	.44							
2.6-10	75	3.38	.41	Grup içi	4.203	3				1-3
3.11-15	58	3.25	.42	Gruplar arası	66.407	353	1.401	7.448	.000	1-4
4.16-20	32	3.13	.43	Toplam	70.611	356	.188			
Total	357	3.38	.44							

Öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının okul devamsızlıklarına anlamlı düzeyde etki edip etmediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucuna göre hesaplanan $f(7.448)$ değeri f tablo değerinden büyük olduğu için fark anlamlı çıkmıştır $f(353) = 7.448, P<.05]$. Bu anlamlı farkın kaynağını belirlemek için yapılan Tukey testine göre, Bu durumun 5 güne kadar devamsızlık yapanlar ile 11-15 gün ve 16-20 gün devamsızlık yapanlar arasındaki farktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre, devamsızlığı az olan öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Aynı şekilde öğrencilerin devamsızlıkları arttıkça okula ilişkin tutumlarının da olumsuz olduğu diğer bir ifade ile okula ilişkin tutumları olumsuz olan öğrencilerin devamsızlık oranlarının arttığı görülmektedir. Öğrencilerin internet kullanım amacına göre okul tutumlarına etkisine ilişkin elde edilen veriler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. İnterneti Kullanma Amacına İlişkin ANOVA Sonuçları

Kullanma amacı	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Fark
Oyun	29	3.26	.43							
Bilgi edinme	104	3.35	.46	Grup içi	2.501	4	.625			
Araştırma	134	3.46	.42	Gruplar arası	68.109	352	.193	3.232	.013	3-5
İletişim	24	3.48	.44	Toplam	70.611	356				
Sohbet	66	3.27	.43							
Total	357	3.38	.44							

İnternet kullanma amacı ile öğrencilerin okula ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Test sonucunda anlamlı farklılık bulunmuştur $f(352) = 3.232, P<.05]$. Bu anlamlı farkın kaynağını ortaya çıkarmak amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Test sonucuna göre bu

anlamlılık, interneti araştırma amaçlı kullananlarla, sohbet amaçlı kullananların okula ilişkin tutumlarını belirlemeye ilişkin görüşleri arasındaki farktan kaynaklanmıştır. Bu sonuca göre, interneti araştırma amaçlı olarak kullanan öğrencilerin okula ilişkin tutumları interneti sohbet amaçlı olarak kullananlara göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Öğrencilerin liseye devam etme nedeninin okul tutumlarına etkisine ilişkin elde edilen veriler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Liseye Devam Etme Nedeni Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

Liseye devam etme nedeni	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Kendim	185	3.41	.44	Grup içi	.762	3			
Annem-Babam	161	3.36	.45	Gruplar arası	69.848	353	.254	1.284	
Öğretmenim	11	3.15	.26	Toplam	70.611	356	.198		.280
Total	357	3.38	.44						

Tablo 10 da görüldüğü üzere, ilköğretimden sonra “liseye devam etmelerinizi en çok kim istemiştir” sorusuna öğrencilerin 185 tanesi “kendim” diye işaretlerken, 161 tanesi “Anne-Babam” seçeneğini işaretlemiştir. “Arkadaşlarım” seçeneğini işaretleyen öğrenci olmamıştır. Liseye devam etme değişkeninin öğrencilerin okula ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Test sonucunda elde edilen $f(1.284)$ değeri, f tablo değerinden küçük olduğu için .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır [$f(353)=.280, P>.05$]. Buna göre liseye devam etme nedeni, öğrencilerin okula ilişkin tutumlarını belirlemeye ilişkin görüşlerini etkileyen bir değişken olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin not ortalamalarının tutumlarına etkisine ilişkin elde edilen veriler Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Not Ortalaması Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

Not Ortalaması	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
45-55	43	3.24	.57	Grup içi	.977	3	.326	1.651	.177
56-70	178	3.41	.44	Gruplar arası	69.634	353	.197		
70-85	112	3.39	.40	Toplam	70.611	356			
85-100	24	3.37	.31						
Total	357	3.38	.44						

Tablo 11’ de görüldüğü üzere, 9.sınıftaki not ortalaması değişkeninin öğrencilerin okula ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Test sonucunda elde edilen $f(1.284)$

değeri, f tablo değerinden küçük olduğu için. 05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır [$f(353) = .280$, $P > .05$]. Buna göre öğrencilerin not ortalamaları onların okula ilişkin tutumlarına etki eden bir değişken olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin cinsiyetlerinin okula ilişkin tutumlarına etkisiyle ilgili elde edilen veriler Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Cinsiyet Değişkenine İlişkin t - Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	P
Kız	156	3.48	.38	355	3.885	.009
Erkek	201	3.30	.47	353.664	3.980	

Tablo 15’de görüldüğü üzere öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [$t(355) = 3.885$, $P < .05$]. Bu farklılık kızların lehinedir. Test sonucuna göre cinsiyet değişkeninin öğrencilerin okula ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesine ilişkin görüşlerini etkileyen önemli bir değişken olduğu ve kız öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Okula ilişkin tutum ölçeğinin “güven” boyutunda yer alan altı maddenin üçü olumlu üçü olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Olumlu maddelere katılımın yüksek, olumsuz maddelere ise katılımın düşük olduğu görülmüştür. Ancak öğrenciler “Okulda haksızlık yapılıyor” ifadesine orta düzeyde katılım göstermişlerdir. Okula ilişkin tutumun “saygı” boyutunda ise altı madde yer almaktadır. Bu maddelerin dördü olumlu, ikisi ise olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Öğrenciler olumlu ifadelerden “Okulda kültürel farklılıklara saygı gösteriliyor” ifadesine orta düzeyde katılım göstermişlerdir. Diğer olumlu ifadelere yüksek, olumsuz ifadeler ise düşük katılım gösterilmiştir. Okula ilişkin tutumun “değer” boyutunda dördü olumlu biri olumsuz ifade olmak üzere beş madde yer almaktadır. Öğrenciler olumlu ifadeler yüksek katılım gösterirken olumsuz ifadeye orta düzeyde katılım göstermişlerdir. Okula ilişkin tutumun “uyum” boyutunda ise üçü olumlu biri olumsuz ifadelerden oluşan dört madde yer almaktadır.

Öğrenciler bu boyuttaki olumlu ifadelerle yüksek, olumsuz ifadelerle ise düşük katılım göstermişlerdir. Genel olarak öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının olumlu ve orta düzeyin üzerinde olduğu söylenebilir.

Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının kişisel bilgilerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, kız öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre, anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin okula ilişkin tutumları, anne ve baba eğitim durumuna, ailenin aylık gelir durumuna, ilköğretimden sonra liseye devam etme nedenlerine, üniversitede okumak istedikleri bölüm durumuna ve not durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir. Öte yandan öğrencilerin okula ilişkin tutumları interneti kullanma amacına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. İnterneti araştırma amaçlı olarak kullanan öğrencilerin okula ilişkin tutumları, interneti sohbet amaçlı olarak kullanan öğrencilere göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Aynı şekilde öğrencilerin okula ilişkin tutumları devamsızlık durumlarına göre anlamlı farklılık göstermiştir. Devamsızlığı az olan öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının devamsızlığı fazla olanlara göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir. Erkek öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının daha olumsuz olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin okula ilişkin tutumlarını geliştirmek için, çeşitli etkinlikler ve görüşmeler yapılmalıdır. Erkek öğrencilerin okulu sevmelerine engel olan uyarıcılar araştırılıp, engellenmelidir.

İnternet kullanımı konusunda öğrenciler yeterli düzeyde bilinçlendirilmelidir. Öğrencilerin, interneti daha çok araştırma amaçlı olarak kullanmaları noktasında özendirilmesi gerekmektedir.

Her ne kadar not ortalaması ile okula ilişkin tutum arasında anlamlı düzey fark bulunmazsa da göreceli olarak notu yüksek olan öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle öğrencinin başarı düzeylerinin artırılması için öğretmen-rehberlik servisi-aile üçgeni çerçevesinde bu konunun üzerine gidilmeli ve öğrenci iyi bir not ortalaması konusunda isteklendirilmelidir.

Makalenin Bilimdeki Konumu (Yeri):

Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretimi ABD

Makalenin Bilimdeki Özgünlüğü

Bu çalışma, orta öğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının okul başarı durumları ve devamsızlık oranlarına etkisini belirlemek açısından önemlidir. Ülkemizde devamsızlığın en çok görüldüğü orta öğretim kademesinde, bu durumun öğrencilerin okula ilişkin tutumları ile değerlendirilmesi gerekli görülmektedir. Bu çalışma, öğrencilerin hem okula ilişkin olumlu tutumlarını hem de okul başarı durumlarının artırılması, aynı zamanda okula ilişkin devamsızlık durumunu incelemek açısından literatüre katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. (2012). Okula ilişkin Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Electronic Journal of Social Sciences, 11(40): 030-045.*
- Aksüt, M. (2007). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Kullanılarak Eğitimde Bireysel Farklılıklar Konusu Sunumu. <http://bots.comu.edu.tr/turkce/poster.pdf#page=68>, Erişim Tarihi: 29.12.2011.
- Akyay, S. (2010). İnternet Kâffelerin Çocuklar Üzerinde Etkileri. *Çağın Polisi Dergisi, 32: 37-48.* <http://www.caginpulisi.com.tr>, Erişim Tarihi: 22.12.2011.
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 10: 123-145.*
- Aras, Ş., Günay, T., Özcan, S. ve Orçın, E. (2007). İzmir İlinde Lise Öğrencilerinin Riskli Davranışları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 8:186-196*
- Arslan, A. (2006). Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya İlişkin Tutum Ölçeği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2): 24-33.*
- Aypay, A. ve Eryılmaz, A. (2011). Lise Öğrencilerinin Derse Katılmaya Motive Olmaları ile Okul Tükenmişliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(21): 26 - 44.*

- Balcı, A. (1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: TDFO Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 9. Baskı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çalık, E. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin İyimserlik Düzeylerinin ve Okula İlişkin Algılarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çalık, T., Özbay, Y., Özer, A., Kurt, T. ve Kandemir, M. (2009). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Zorbalık Statülerinin Okul İklimi, Prososyal Davranışlar, Temel İhtiyaçlar ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(60):555–576.
- Çelenk, S. (2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. *İlköğretim-Online 2 (2): 28–34*.
- Dönmez, B. (2001). Okul Güvenliği Sorunu ve Okul Yöneticisinin Rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25:63–74.
- Durmuş, E. ve Gürkan, U. (2005). Lise Öğrencilerinde Saldırganlık ve Şiddet Eğilimleri. http://tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_3/253-269.pdf, Erişim Tarihi: 17.12.2011.
- Kan, A., Akbaş, A. (2005). Lise Öğrencilerinin Kimya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2):227–237.
- Kavak, Y., Ekinci, C. E. (1994). Eğitimin Finansmanı Sorunu ve Maliyetlerin Azaltılmasına İlişkin Alternatif Stratejiler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10: 65–72.
- Mengi, S. (2011). Ortaöğretim 10. ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Ve Özyeterlik Düzeylerinin Okula Bağlılıkları İle İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbaş, M (2010). İlköğretim Okullarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri. *Eğitim ve Bilim*, 35:156-169.

- Özer, N., Üstüner, M., Demirtaş, H. ve Cömert, M. (2006). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Güven Algıları. *Ege Eğitim Dergisi* 7 (1): 103–124
- Özmen, F. (1999). Etkili Eğitimin Gerçekleştirilmesinde Duyuşsal Alanın Önemi. Sevgi Eğitimi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1):193–198.
- Sarı, M. ve Cenkseven, F. (2008). İlköğretim Öğrencilerinde Okul yaşam Kalitesi ve Benlik Kavramı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2):87–98.
- Sürmeli, A. (1991). Aile ve Eğitim. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi*. 1(1): 11–13.
- Tanrıoğen, A. (Edt.) (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 2. Baskı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taylı, A. (2008). Okulu Bırakmanın Önlenmesi ve Önlemeye Yönelik Uygulamalar. (Edt: Çelenk, S). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1): 91–104.
- Taymaz, H. (2000). *İlköğretim ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin Okul Yönetimi, Okul Yöneticisinin İş Alanları, Alanlara Giren İşler, İşlerin İşlemleri İşlem Basamakları*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Türnüklü, A. (2007). Liselerde Öğrenci Çatışmaları, Nedenleri, Çözüm Stratejileri ve Taktikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 49:129-166.
- Ulusoy, M.D., Demir, N.Ö., Baran, A.G. (2005). Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Biçimi ve Ergen Problemleri. http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_3/367-386.pdf. Erişim Tarihi: 08.12.2011.
- Ünal, A. ve Ünal E. (2010). Öğretmen ve Öğrencilerin Rehber Öğretmeni Algulamalarına İlişkin Bir Durum Çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*,7 (2): 23–35.
- Uzun, N. ve Sağlam, N. (2006). Orta Öğretim Öğrencileri İçin Çevresel Tutum Ölçeği Geliştirme ve Geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30, 240–250.

Yapıcı, M. (2008). Okulun Sorumluluk Üstlenmediği Sorunlar. *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 8 (1): 34–46.

Yıldırım, M.C ve Dönmez, B (2008). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı Uygulamalarının Sınıf Yönetimine Etkileri Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online*, 7(3): 664–679.